

Moldváról készült 18. századi térkép néhány néprajzi tanulsága

Írásomban egy 18. század második felében készült katonai térképről és a hozzá tartozó leírásokból (*Topographische... 1788–1789*) kiolvasható, Moldvára vonatkozó néprajzi ismeretekről lesz szó. A térkép elkészítését Mária Terézia rendelte el 1764-ben, a madéfalvi székelymészárlás esztendejében, de a végrehajtásában (1782–1785) fiának, II. Józsefnek is jelentős szerep jutott. Ezeket a katonai célokat szolgáló – és sokáig katonai titokként is kezelt –, a bécsi hadilevéltárban őrzött térképeket és a hozzájuk tartozó „országleírásokat” (*Landesbeschreibung*) magyar kutatók az 1930-as évek óta használhatják (Morvay 2010: 173).

A kor

A térképek készítéséhez szükséges felméréseket megelőző, Siculicidiumnak is nevezett tragikus esemény következtében közvetlenül több mint ezer, összességében talán háromezer székely menekült Moldvába, ahonnan mintegy tízesztendős bujdosás után egy részük föltelepült a töröktől az osztrák birodalomhoz került Bukovinába. Más részük Moldvában maradt, s ott új falvakat alapítottak, valamint a már évszázadok óta ott lévő magyar települések lakosságát gyarapították. Erre a „vérátömlesztésre” Moldva magyarságának igen nagy szüksége is volt. Hiszen az akkor már csaknem 300 éve tartó török hódoltság háborúi, tatárdúlásai, s a nyomukban járó éhínségek, járványok pusztításai, továbbá az Erdélybe való visszamenekülések miatt a 17. század folyamán, egyházi összeírások szerint, a többségükben magyar nemzetiségű moldvai katolikusok száma kb. 15 ezerről 2799-re fogyott. (Tánczos 1999: 11, 26.) Persze az akkori egyházi összeírások nem éppen megbízhatóak, s a moldvai magyarok száma az általuk közöltnél alighanem több lehetett. A nagyságrendeket és az arányokat tekintve mégis úgy tűnik, hogy a 17. század során hozzávetőlegesen *ötödére* csökkent a Moldvában élő magyarok száma, s föltételezhetjük, hogy ha a folyamat abban az irányban és ütemben folytatódik, Moldva magyarságára a teljes pusztulás várt volna. Mert a török háborúkat lezáró, 1699-ben megkötött karlócai béke garantálta ugyan a „török földön” – ahová Moldva még jó másfél évszázadig tartozott – élő keresztények szabad vallásgyakorlatát, de a térség római katolikus egyháza 1622 óta szervezetileg a római Propaganda de Fide hatáskörébe került, ahonnan a moldvai magyarok hiába kértek anyanyelvükön értő és szolgáló, velük érző papokat, emiatt folyamatos volt a felekezeti lemorzsolódás. A Vatikánnak ugyanis fontosabb volt az európaiak által újonnan meghódított földrészek népességének térítése, mint a Moldvában élő ka-

tolikus vallású magyarok anyanyelvükön prédikáló papokért való könyörgésének meghallgatása.

A 18. század második felében kezdődő és a 19. század elejéig folytatódó, Moldvába áramló, többlépcsős székely migráció tehát jelentős mértékben hozzájárult az etelközi magyarság létszámának fenntartásához, sőt gyarapításához. Az 1760–1770-es évek székely exodusra megadta a kezdőenergiát, „beindította” a később békésebb viszonyok közé jutott moldvai magyarok számának szinte robbanásszerű gyarapodását.

Arról, hogy hányan lehettek a Siculicidiumkor – előzményeivel és utóhatásaival együtt – Moldvába települt bujdosók, nincsenek pontos adataink. Háromszáz családról tudunk, akik még a vérfürdő előtt, a határőrség szervezésének kezdetén elmenekültek. Továbbá ezernél többen lehettek, akik 1764 januárjában, a sortüzet követően menekültek föl a havasokba s nem fagytak meg a télbe dermedt Kárpátokban, hanem beérkeztek Moldovába. Aztán ott voltak még, akik a továbbiak során a császáriak által felállított *bűnvizsgáló* bizottság elől menekültek el, majd pedig ide számíthatjuk a bujdosók után bujdosó hozzátartozókat. Akárhogy is számolunk, néhány – talán 4-5 – ezernél nem lehettek többen. De ha arra gondolunk, hogy még 1744-ben is csak 5500 lélekre volt tehető a moldvai, zömükben magyar katolikusok száma (Auner 1908 – hivatkozva Tánczos 1999: 11), akkor már valósabban látjuk a párezer székely menekült moldvai magyarság sorsának megfordításában játszott szerepét, hiszen a *madéfalvi vérátömlesztéssel* legalábbis *megduplázódott a moldvai magyarok lélekszáma* (bővebben lásd Halász 2008). Óvatos számításainkat igazolja, hogy a bujdosókat a madéfalvi veszedelem után Moldvába is követő csíkszentléleki Zöld Péter, az általa meglátogatott 9 plébánia és 64 falu szervezetében 1780-ban már 10-12 ezer magyart (Szócs 2002); Martinotti misszió-prefektus pedig 1779-ben 15 ezer katolikus talált (Domokos 1986: 19).

A térkép

Ebben az időszakban, az 1787–1791-es években készült az a térkép, amire egy Nicolae Docan nevű román akadémikus értekezése (Docan 1911–1912) nyomán figyelt föl Domokos Pál Péter. Megállapította, hogy Bandinus egyházmegyei látogatásáról készített és 1648-ban befejezett jelentése után ez az 1792-ből való, 107 darabból álló térképanyag és a hozzá tartozó térképleírás a Moldva – és a moldvai magyarok – történetére vonatkozó egyik legfontosabb adatsor (Domokos 1987: 103). A bécsi hadilevéltárban található térképfelvétel akkor készült, amikor az orosz–oszt-rák–török háborút 1791-ben lezáró szisztovói béke értelmében átmenetileg Ausztria felügyelete alá került Moldva északi fele. A térképeket részletes leírások egészítik ki, de ezek anyaga, a Domokos által közölt részleges mutatóványon (Domokos 1987: 101–106) kívül, feldolgozatlan. Ezekről a térképekről az 1990-es évek első felében a bécsi levéltárban – sajnos meglehetősen rossz minőségű – fénymásolatokat készítettem, abban a reményben, hogy egyszer majd a részletes leírásokat is sikerül meg-

szereznem és feldolgoznom. De a térképekről is lehet olvasni néhány, a 18. század végi moldvai csángó népéletre vonatkozó tanulságot.

Már Domokos Pál Péter megállapította, hogy a térképeken valamennyi települést „házak szerint pontosan lerajzolva találjuk”, amiből következik, hogy jól kivethető a különböző falvak és községek településszerkezete, utcáinak elrendezése. A 1:28000 méretarányú térképeket a leírásokkal összevetve hozzávetőlegesen megállapítható hány ház van a településen, miként alakult a ló és az ökörfogatok száma és aránya. Ezekből az adatokból kiszámíthatjuk az 1 családra jutó lovak, valamint ökrök számát, és a kétféle igavonó egymáshoz való arányát. A községsoros nyilván tartás pedig lehetőséget ad, hogy megvizsgáljuk van-e összefüggés a népesség nemzetisége, valamint az igavonó állatállomány mérete és szerkezete között. A felmérés adatai alapján megállapíthatjuk, hogy Moldva osztrákok által megszállt részén a 18. század végén a vonóerő tekintetében az ökörigának átlagosan több mint ötször, ezzel szemben a részben vagy egészben magyar lakosságú falvakban 11-12-szer nagyobb volt a jelentősége, mint a lófogatnak. (Bővebben lásd Halász 1994a.) Ez talán azzal függ össze, hogy a románok körében nagyobb jelentősége lehetett a lovas fuvarozásnak.

Domokos Pál Péter fölfigyelt arra is, hogy a szóban forgó térképen igen gyakori a *Bejenari* (Beschenari) nevű település, ami a román *'băjenar'* (menekült, bujdosó) szóból származik. A térkép előlapján is szerepel a következő bejegyzés: „Unter den Moldauischen Ausdrücken Beschenaren werden jene frembde familien verstanden, welche sich wehrend des Krieges in denen Districthen angesiedelt, und ihre Orths Laagen mit Eintritt des friedens wieder verlassen haben.”¹⁰ Ezeknek lakói elsősorban a „madéfalvi veszedelem” következtében – valamint általában a határórség erőszakos szervezése elől – Moldvába menekült székelyek voltak, akiknek a felmérésig még arra sem volt idejük, hogy a helynek, ahol megtelepedtek, nevet adjanak. Egy részük – Hadik András hívó szavára – ekkor már felköltözött a bukovinai öt falu valamelyikébe, de a Moldvában maradtak többsége sem tekintette lakóhelyét véglegesnek, és a közvetlen rossz tapasztalatok, vagy más bojáróktól érkezett kedvezőbb feltételek ígérete könnyen továbbmozdította őket.

A 18. század végi erőteljes és folyamatos székely migráció „pillanatnyi állapotát” rögzítette tehát az 1792. keltezésű térkép, amely kiegészítette a bujdosókkal együtt menekülő – majd visszatérő – Zöld Péter csikdelnei plébános moldvai tapasztalatairól 1781. január 11-én készített jelentését (Zöld 2002). Már ha egyáltalán beszélhetünk „pillanatnyi” állapotról, hiszen a madéfalvi születésű páter Zöld jelentése több mint 15 esztendővel moldvai „terepszemléje” után és 11 esztendővel a katonai térkép születése előtt készült. A kettő összevetéséből kiderül, hogy egyrészt a katolikus népességű moldvai települések száma, neve és egyáltalában a létezése ez idő alatt sokat változott, másrészt Zöld Péter sem sorolta fel őket az elsőtől az utolsóig, több hely is elkerülte figyelmét.

10 „Moldvában [...] minden idegen családról tudták, kik telepedtek le a háború alatt ezekben a körzetekben és hagyták ott ismét telephelyüket a béke beköszöntével.”

De hát számos moldvai magyar közösség jóval a 18. század előtt jött létre, s a madéfalvi veszedelemmel legfőlegbly olyanformán hozható összefüggésbe, hogy a *bejenarként* számon tartott bujdosók a többlépcsős belső migráció során gyarapították, gyarapíthatták a létszámukat. Jó néhány településről tudjuk, némelyekről gondoljuk, a legtöbbről azonban csupán sejtjük, hogy népességének néhány nemzedék során megvalósuló megtöbbszöröződése aligha következett be természetes szaporodással. Megbízható adatok helyett azonban csak a szájhagyományban megőrzött ismeretekre támaszkodhatunk. Sajnos az 1792. évi térképek nálam lévő másolataiból nem lehet számba venni valamennyi „*bajenari*” néven számon tartott települést, mert a gyöngye minőségű másolatokon több apró, erdők közé bújtt, olykor csak pár házból álló település nevének írása föl sem ismerhető. Domokos Pál Péter azonban hivatkozik a térképleírás előszavára, amely 22 „szórványhelységet” említ s ezek valószínűleg a bujdosó székelyek lakóhelyei (Domokos 1987: 106).

A településekről

A 18. század végi székely migrációnál maradva, a térképek néhány érdekes településtörténeti tanulsággal szolgálnak. Azoknak a falvaknak a népe ugyanis, amelyeket ma is magyar lakosságúnak ismerünk, de az 1792-ben elkészült térképen nem szerepelnek, valószínűleg a madéfalvi veszedelemmel indult exodus során, másod- vagy harmadlagos migráció eredményeként jöttek létre. A Tázló és a Beszterce völgyén végigtekintve azt láthatjuk, hogy az 1792. évben elkészült térképhez szükséges felmérések idején a Beszterce jobb oldalán lévő *Lészped*, valamint az ezzel szinte párhuzamosan futó Tázló völgyében fekvő *Pusztina* és *Kukujec* már ott van a térképen. Ez utóbbin ugyan alig látunk néhány elszórt lakóházat, de a nevét megtaláljuk. Aztán itt van még Pusztina szomszédságában a jelenleg ortodox, román lakosságú, akkor 'Kenpeny'-nek, ma 'Câmpeni'-nek nevezett *Kömpény*, ahol az 1780-as években Zöld Péter jelentése szerint Kalugerpatak plébániájához tartozó római katolikusok (vagy katolikusok is) éltek (Zöld 2002: 55), és a pusztinaiai szájhagyománya is úgy tartja, hogy az a falu valamikor katolikus volt.

A bécsi mérnökök által készített térkép és a rebellis – vagyis a lázadó székelyek-
kel tartó – csíkrákosi pap jelentése között számos eltérés mutatkozik, többek között éppen a Tázló völgyében. A jelentésben Kalugerpataka felsorolt filiái között – még földrajzi sorrendben is a „helyén” lévő, Tázló és Szalonc falvak között – találjuk az akkor 'Furmosa'-nak írt, ma *Frumószaként* (Frumoasa) ismert, magyar lakosságú falut, a térképen azonban nincs nyoma. Ha fordítva mutatkozna az eltérés, azt magyaroznánk a két forrás keletkezése közti jó évtizedes különbség. Ennyi idő alatt ugyanis a „bezsénárik”-ból létrejöhetett Frumósz¹¹ falu, egyetlen évtized alatti megszűnése már kevésbé képzelhető el, hiszen ma is létezik. Mivel pedig szívem szerint inkább hiszek egy – bármilyen rebellis – katolikus székely papnak,

11 Magyar nyelvre talán 'Szépséges'-nek fordítható.

mint egy csapat udvarhú, de magyarul egy szót sem értő osztrák térképésznek, a Balkán nevű település szoros szomszédságában épült Frumósza helyének térképen „tátongó” hiányát hajlamos vagyok azzal magyarázni, hogy az osztrák térképészek a két település közigazgatási egységében nem ismerték fel azt, ami Páter Zöld számára teljesen nyilvánvaló volt: a vallási és etnikai elkülönülést.¹²

Tisztább a helyzet a Bákó városától délre, a Szeret folyó két oldalán sorakozó régi magyar településekkel (2. kép – 76. térképlap), ahol, ha a kutató tekintet végigpásztáz, elégedetten ismerheti föl a falvak hagyományos rendjének megnyugtató biztonságát. *Szárzapatok* ('Vale Saka'), *Forrófalva* ('Faraoany') és még egyszer Forrófalva (mert akkor Nagypatak is hozzátartozott), aztán *Klészse* ('Klescha') és *Rekecsin* ('Reketschun'). A mai (Buzdugánnak is mondott) *Dózsaiújfalú* – Gh. Doja –, valamint a mai *Kicsipatak* – Valea Mic – helyének nevét az ausztriai térképészek '*Unguri ot Lunka mare*'-nak [Magyarok nagylunkája¹³] hallották, de a térképleírásban '*Unguri ot Lunka mare Somoska*' formában szerepel. Tehát a térképhez készült felmérések idején a *Klészse* és *Rekecsin* között ma fellelhető *Csikfalú*, *Kápotá*, *Külsőrekecsin* és *Somoska* falvak közül csak ez utóbbi neve tűnik föl, az is csak a listán. Valószínű tehát, hogy ezek a falvak a térképészeti felmérés után keletkeztek, bár Somoska a neve már akkor előfordul, ha nem is a mai helyén.

A Tatros alsó folyása mentén ugyancsak találunk – vagyis nem találunk – néhány ma meglévő, de az akkori térképekről hiányzó magyar lakosságú falut, ami azt jelzi, hogy ezek is a felmérés után jöttek létre. Így Tatrosvásárral szemben, a folyó jobb partjáról hiányzik *Diószeg*, s a többi, a Tatros és az Ojtoz vize közti területen ma fellelhető magyar település, mint *Szőlőhegy*, *Újfalú*, *Szitás*, *Bohána*. Ezek a falunevék a térképleírásokban sem szerepelnek, tehát szinte biztosan mondhatjuk, hogy később keletkeztek. S hogy a térkép nem hazudik, mutatja, hogy ezek a települések egyéb, 19. századinál fiatalabb forrásokban sem fordulnak elő.

A táj

A vizsgált térképek arról is vallanak, hogy a mintegy 220–230 esztendővel ezelőtti *moldvai táj* mennyire különbözött a maitól, hiszen nyilvánvalóan más szempontok rendezték a településhálózatot, s azóta a különböző vizeket is többé-kevésbé szabályozták. Úgy tűnik, hogy az ember akkoriban inkább csak vendég volt Etelköz vad

12 Hacsak úgy nem jártak, mint a nem sok idő múlva sorra került, II. József-kori katonai térképek felméréséről írta egy bécsi vicclap tréfás gúnyiratának rosszmájú szerzője „A szegény adó-fizető népnek terhes költségével előszerzett írás-tudó Ifjak, s oskolákra reáúnt Gyerkötzék fordítottak ezen munkára, kik nem szokván a napon való munkás járáshoz, s gyenge artzollattyokat kémélván a verő fénytől, sok helyeken árnyékban rejtéztetnek, holott elnyomottatván az álomtól, jó aluvó verseket rántottak, a Parasztok azonban a Lántzokkal, és Póznákkal keresztül kasul futároztak a határon, s az után rovásról hordogatták a fel-serkent, és fél álomeszű Föld-mérő tudóskának Lajstromába szélét, hosszát a bé-nyargalt földeknek: s így gyakran a rosszul végzett mérést, még rosszabbul jegyzette-fel a Deák Uram!” (Spielenberg 1790.)

13 Luncă: vizenyős, lankás hely, berek (rom.)

tájain, különösen a térség nyugati részén, a Kárpátok kiterjedt erdőségeiben, ahol több száz négyzetkilométernyi térségeken nem találunk emberi lakóhelyet. A ma több ezer lelkes csángó – és román – települések akkor csupán néhány, esetleg tucatnyi házzal szerepelnek a térképlapokon. Erről persze már hírt kaphattunk a Vatikánba küldött korabeli misszionáriusi jelentésekből, meg a moldvai magyarság lélekszámának alakulásával foglalkozó tanulmányokból is. Ámde más dolog a száraz táblázatok rubrikáinak tanulmányozása, és megint más ráakadni az eleven – bár jó-részt lakatlan – tájat szinte élethűen felidéző térképek hegy-völgyeiben, patakágyai mentén, erdei rengetegekben, apró folyócskáinak kanyarulataiban megbúvó települések szétszórt házacskáira.

Máskülönben is különleges élmény a nemcsak térben megmutatózó, hanem két évszázad távlatát is magukban hordozó térképek tanulmányozása. Kísérletként két hely fölé helyezem a képzeletbeli – és a valóságos – nagytólelencsét, hogy leolvassuk a térképszelvény térben és időben küldött üzenetét.

Az 51. térképlapon (3. kép) a *Románvásár fölötti térséget* láthatjuk, a hatalmas V betűt alkotó Szeret és Moldva folyó által közrefogott területet. A táj természetföldrajzi arculatának ismeretében nehéz elképzelni, hogy a két folyó között mintegy 15-25 m magasan húzódó földhátat, ahol a fákat ma legfölből az utakat szegélyező rezgő- és jegenyenyár sorok képviselik, akkoriban 15-20 km szélességben sűrű és összefüggő erdő borította. *Szabófalvától* (Seboany) keletre, a Szeret jobbpartján húzódó régi part alatt fakadó bővizű források a Szeret ártéri erdőit öntözték. Jól látható, hogy Szabófalva korábbi helyéről, a valamikori Berendfalva környékének sík mezőiről a lakosság az 1780-as évekre behúzódott a Szeret és a Moldva közti rengetegbe, ahol a szomszédos Jakuscheny-vel szinte egybeépült. Ezt a települést Domokos Pál Péter „nem azonosítható”-nak állapította meg, az 1792-es térkép szerint azonban Szabófalva és Kickófalva között, azokkal szinte összeépülve található (Domokos 1987: 583). Ma a *Jakaszfala* helynévben él Szabófalva határában, de a falubeliek meglehetősen bizonytalanul lokalizálják (Halász 1997: 22).

A korabeli térképeken pontosan feltüntették, s a Domokos által közölt rajzról az is kiderül, hogy házai részben a rengeteg erdő irtásterületein, részben magában a sűrűségben épültek, s meglehetősen rendezetlen halmazt alkotnak, másrészt pedig, hogy a két, összeépült falunak külön temploma volt. Jakabfalván és Szabófalván összesen mintegy 60 házat számolhatunk össze a térképen, ám a leírásban 23 és 147, összesen 170 ház szerepel. Nézetem szerint ez utóbbi szám lehet a valós, mivel nagyjából megegyezik a családfők számával, tehát a térképen a házak ábrázolása valószínűleg jelképszerű, elnagyolt.

Az 51. térképlapon jól látható a folyó jobbpartján épült *Domafalvától* (‘Rekiteny’) délre eső, gyakorlatilag Románig húzódó, szabályozatlan, alsófolyás jellegű Szeret kanyargós, lefűződött – holt és még élő – ágainak kusza, ártéri erdőt nevelő és tápláló szövevénye. Ez az „ártéri őserdő” egyfelől valószínűleg jól *elrejtette* a portyázó hadak elől a folyó kanyarulatai között megbúvó, 15-30 házból álló települések lakóit. Másrészt kitűnő föltételeket teremtett az *ártéri gazdálkodáshoz*, úgy-mint a külterjes, rideg állattartás számára, ahol egész esztendőben talált magának

eleséget a jószág, később pedig bizonyosan megalapozta a térségre jellemző, városel-látó, *öntözéses kertészeti kultúrát*. Harmadsorban jó alkalmat nyújtott a *rekesztő halászat*hoz, ami nemcsak a Szeretnek ezen a részén, de a Moldva folyó Románvá-sár és Kelgyest közötti darabján is virágzott. Ezeknek megtaláljuk az emlékét a 15–17. századi leírásokban is. Román források egy sor halastavat említenek a Szeret két oldalán (Ichim 1987: 33), amik általában lefűződött, a folyó hordaléka által elgátolt holtágak lehettek. Bandinus 17. században keletkezett moldvai beszámolójában a Szeret Román fölötti szakaszán lévő tavakról ír *Tamásfalva*, *Dzsidafalva* és *Dumafalva* szomszédságában. Ezek a tavak – olvashatjuk – a folyók áradásakor megtel-nek és olyan sok halat fogadnak magukba, hogy még a szomszédos településeknek is jut. (Benda 1989: 390.) Ezen a vidéken, Burjanest és Sagna között olyan szabályo-san levágott kanyarulatok sorakoznak, hogy szinte biztosra vehetjük: mesterséges-sen kialakított halcsapdák, ívató vagy halászó helyek lehettek.

A másik izgalmas táji csomópontot *Bákó városától délre, a Szeret és a Beszterce összefolyásánál* találjuk. Az akkori város, a 18. század végén, a maga (térképleírás szerinti) 70 házával – amiből ugyan csak feleannyit rajzoltak a térképre – a Besz-terce folyó jobb oldalán terült el. (4. kép – 73. térképlap)

A két folyó torkolata fölött a Szeret számtalan kisebb ágra, holtágra, morotvá-ra bomlott, ami kitűnő ívó helye lehetett a halaknak. Nem véletlen tehát, hogy a torkolat alatt fekvő csángó falvak, elsősorban *Trunk*, valamint *Tamás*, *Ketrest* és *Diószén* lakosságának egyik fő foglalkozása a halászat volt. (Bővebben lásd Ha-lász 2009, valamint Halász 2018a.) A térképen is jól látható összefolyás eredmé-nyeként létrejött alkalmas halászó helyek azután létrehozták a különféle ha-lászási módokat, azokhoz pedig kialakultak és fokozatosan tökéletesedtek a kü-lönféle halászó eszközök (bővebben lásd Szabó F. 1997). A Szeret, a Moldva és a Beszterce természetes vagy mesterséges módon elzárt vagy elzáródott holtágai valósággal kínálták a lehetőséget a rekesztő halászatra. Ezért a csángók körében a néprajztudós Kós Károly szerint „lejelterjedtebb halászó szerszám a sokféle for-mára font és különbözőképpen használt varsa volt” (Kós 1976: 135). De emellett vannak a rekesztő halászatnak egyéb eszközei is, amint azt a Trunkon élt Szabó Ferenc Domokos Pál Péter kérésére 1933-ban gondosan leírta. Ilyen volt a *kotyac*-nak nevezett 'vejsze', amivel a halász „*kezdí kertelni a vizet a szélétől kezdve bé a közepüig mind a kétfelől, szóval elköti az egész vízágazatot, közepén helyet hagy-ván a két kotyacnak*” (Szabó F. 1997: 80). Ugyancsak a víz „*elkertetésére*” szolgált a *lésza*, aminek „*rea szerelése a halászásra úgy történik, hogy a folyó ágazatai-ba, amelyek nem erőst nagyok (mélyek), elkerteli (gátolja) az egész folyót ameny-nyire lehet a vizet*” (Szabó F. 1997: 81), s a beúszott halak nem tudnak visszatérni, hanem megfogódnak. A trunki Szabó Ferenc még azt is hozzáteszi, hogy az igazi halászó mesterek nem is náluk, hanem Bákóhoz közelebb, a szomszédos Izvórák (Források) nevű településen „*vannak többen, amelyek csak avval foglalkoznak*” (Szabó F. 1997: 83).

Csupán ízelítőt kívántam adni arról, hogy kellő részletességű, több mint két évszázados térkép milyen jó szolgálatot tehet a néprajzi és helytörténeti kutatás-

nak. Különösen ilyen területen, mint a moldvai magyaroké, ahol a megbízható források ritkasága miatt a kutató jobban rá van utalva az emberi emlékezettel megőrzött ismeretekre, vagyis a szájhagyományra. Ilyenkor pedig aranyat ér minden írásban, rajzban – vagy éppenséggel térképen – rögzített tényadat, hogy megerősíthessük magunkban a sokszor bizonytalan emlékezet nyomán, szóban kapott információkat.

